

VÁJÉRA

A férj hallgasson a feleségére!

"És látta Sára az egyiptomi Hágár fiát, akit Ábrahámnak szült, amint nevetgélt (gúnyolódott). És mondá (Sára) Ábrahámnak: Űzd el ezt a szolgálót, fiával együtt, hogy ne örököljön a szolgáló fia, fiammal, Izsákkal. És ez nagyon rosszul esett Ábrahámnak, fia miatt..." (1 Mózes, 21, 9-11).

Hosszú-hosszú házaseset után fia születik a 100 éves ősatyának, 90 éves feleségétől, Sárától.

Az Isten ezt többször megígérte neki, utoljára egy évvel ezelőtt a három vendég látogatása során . A két öreg nem-igen hitt az ígéletben, Sára nevetett is, de Isten akaratát előtt nincs akadály.

Azonban, nincs öröm öröm nélkül. Közben lezajlik a gerári kaland, Sárát a filiszteus király háremébe viszik, miután újra elköveti az egyiptomi hibát (Nachmanidés) és feleségét hugaként mutatja be, aminek folytán a 90 éves "hajadont" megkivánja Ávimelech, a király. Sára érintetlenül szabadul, akár csak Egyiptomban, de ez nem győzi meg a helyi pletykarovat vezetőket, akik arra célozgatnak, hogy Ávimelechtől lett Sára állapotos. Hogy is lehetne másként, hiszen férjével már legalább 70 éve él együtt és sehol semmi...

A pletyka szélteben-hosszában terjed. A Midrás szerint olyannyira, hogy Ábrahám jónak látta tenni valamit az ügyben. Nem látta elegendőnek hogy a született fiú meglepően hasonlított rá, hanem amikor elválasztották Izsákot, nagy lakomát csapott, ahová meghívta a helyi előkelőségeket.

(Zárójelben: mindez Grárban történt, a filiszteus fővárosban ahol az affér lezajlott. Ávimelech, a király, cáddiknak tartja magát, Istennel is perel, Ábrahámot is megrója, miért csapta be, de nem utasította ki mint a Fáraó, hanem letelepedési engedélyt ad neki. Nőmeg a szokásos kárpótlást a meghurcolásért : nyáját és marhákat, szolgákat és szolgálókat.).

A lakomára az előkelőségek feleségei elhozták csecsemőiket is. Ugyanis, akkor már mindenki "tudta", hogy Ávimelech a csecsemő apja. Volt egy további verzió is: akik elhitték hogy Ávimelech nem nyúlt Sárahoz, azt regélték, hogy "láttátok ezt a két öreget! Hazavittek egy lelencgyereket, akit az utcán találtak és azt mondják hogy az a gyerekük..."

Sárát kipróbálendő elhozták a vendégek csecsemőiket és Sára sorra megszoptatta őket – mondja a Midrás. Ekkor mindenki látta és belátta, hogy a kis Izsák Ábrahám és Sára édes gyermeke.

* * *

Mindenki – az egy Jismáél kivételével. Ő mint tudjuk, Ábrahám első fia volt, Hágártól, Sára szolgájától. Most 14 éves volt, egy évvel ezelőtt, 13 éves korában, metélték körül apjával, Ábrahámmal együtt (egyébként innen ered az a szokás, hogy hithű moszlimok gyerekeit 13 éves korukban metélik körül).

Ez a Jismael indignálódva figyelte az Izsák körül zajló fesztivált. Én vagyok Ábrahám elsőszülötte – mondogatta mindenkinek aki hajlandó volt meghallgatni – és így nekem jár két rész az örökségből (a Tóra szerint, amit itt a Midrás Jismáél szájába ad – korát jóval megelőzve). És mivel nyilvánvaló érdeklentét állt fenn – Jismael magáévá tette és terjesztette a pletykát, Izsák születésének körülményeiről.

Ha tehát Sára úgy látta, hogy "Hágár fia" nevetgél, vagyis gúnyolódik – ezt nagyon jól látta. Egyszem fia jussát féltve, követelte férjétől, kergesse el a szolgálót, fiával.

Ezoterikus midrás a "nevetgél" szóba ("Möcáchék") belemagyarázza a három fő vétket, amiktől egy zsidónak óvakodnia kell – akár élete árán is: emberölés, bálványimádás és fajtalankodás. A Midrás szerint Sára mindhárom jelenséget észlelte a 14 éves Jismáélnál (Börésit rábbá 53, 11), persze mindezt csupán "játékból": 1) szöcskéket fogott és azokat "feláldozta egy maga készítette oltáron; 2) Férjes asszonyokat kerülgetett és 3) szintén "játékból" megpróbálta megölni Izsákot, amikor egyedül voltak a mezőn és ő a nyilhasználat tudományát fittogtatta.

Ezen kívül és felül, a komoly és jelentőségteljes érv persze az ábrahámi örökség volt, ahogy ezt az Irás Sára szájából idézi: "hogyan örököljön a szolgáló fia, fiammal, Izsákkal". Ez volt a konfliktus alapja és kezdete, Jismaél (az arabok) és Izsák (a zsidók) között – az örökség, ami nagy vagyonból valamint az Ország - Erec Jiszráél - birtokolásából és Ábrahám szellemi hagyatékából állott. Az utóbbira Jismaél nem reflektált.

***

Közép és ujkori exegéták részletesen elemzik a "möcáchék" jelentését, etimológiáját, mikoris a háttérben a Midrás sztorija áll. Kimchi szerint – és ez a psát – "mintha gúnyolódott volna és kinevette Izsákot, "aki két öregtől született". Ha-ha-ha, milyen nevetséges, ugy-e. Luzzatto szerint apja és mostohaanyja örömét figurázta ki Jismaél, az ifjak arroganciájával: "Maholnap meghal a két öreg, még mielőtt Izsák felnőne és én öröklök mindent!"

Luzzatto hozzáteszi, hogy "nincs kizárva, hogy a vita az örökségről később volt - nem aznap amikor elválasztották Izsákot" és ezt, érdekes módon, egy Midrás támasztja alá. Az a Midrás mely szerint a két gyerek kiment a mezőre és ott Jismáél, kvázi pusztá kedvtelésből, nyilakat lőtt ki féltestvére. Nehéz elképzelni hogy ez akkor történt, amikor Izsák másfél vagy legfeljebb 2 éves volt (az elválasztás legkésőbbi időpontja).

***

Sára ultimátumszerű követelését Ábrahám nagy visszatetszéssel fogadja. Mégiscsak fia ez a vadóc Jismáél és – úgy tűnik – anyját is kedveli. De Sára kérlelhetetlen és harcol mint egy anyatigris. "Ne örököljön fiammal együtt" ez a szolgálófia (a nevét ki se mondja) és az anyja amúgy is a begyében van. El kell őket űzni. Nem lehet két dudás egy csárdában.

Isten itt beavatkozik – Sára javára. "Ne essék neked rosszul ennek a fiúnak és szolgálódnak dolga. Mindent amit mond neked Sára (tedd meg és) hallgass a szavára, mert Izsák lesz a te utódod". Innen vonják le Bölcsseink azt a messzemenő következtetést, hogy "Sára nagyobb volt a próféciában Ábrahámnál" (Rási, megilla 14 alapján).

A tanulság évezredek és aktuális napjainkban is. Ha lehet békében együttélni Jismáellel, illetve mai reinkarnációjával – nagyon jó. Ha nem, el kell válni, ahogy Ábrahám elvált Lóttól és ahogy Ézsau elment Széirbe. Az ábrahámi örökségbe nem férnek be többen és nem férnek be mások.

* * *

Az Irás itt nagyon szűkszavuan számol be Jismáél további sorsáról. Anyja ölben cipeli, majdnem szomjanhal de Isten megmenti, angyala kutat mutat Hágárnak, majd anya és fia Párán sivatagában telepednek le. Hágár megnősíti őt, szülőföldjéről, Egyiptomból, hoz neki menyasszonyt. Jismaél vadász lesz és utonálló, "kezet emelt mindenkire – de rá is mindenki" , ahogy az Örökkévaló angyala megjövendölte ezt Hágárnak a szülés előtt (1 Mózes, 16, 12).

* * *

Figyelemreméltó tanulságot szűr le Jismáél eltávolításából a "Cháféc Chájjim" (rabbi Jiszráél Hákohen Radinból, a Misná Brura szerzője):

Kétségtelen – írja – hogy ha Jismáél és Izsák együtt nevelkedett volna, akkor Jismael nem lett volna olyan amilyen. Az együttélés fékezően hatott volna féktelen természetére és valami ráragadt volna Izsák szellemiségéből. Azonban – mondja – nem érdemes kockáztatni, mert nincs kizárva hogy Jismáel társasága rossz hatással lett volna Izsák szellemi fejlődésére. Konklúziója: jobb a rossz társaságot kerülni, mert az eredmény javítás helyett rontás lehet...

FORRÁS: Naftali Kraus blogja